

ORIGINAL RESEARCH PAPER

The Impact of Supplementary Textbooks on Students' English Language Learning and Cultural Conceptualization

Saeid Rahimipour^{*1}, Zeinab Tolabi²

¹ Faculty Member, English Department, Farhangian University, Ilam, Iran.

² Faculty Member, Management Department, Ilam University, Ilam, Iran.

ABSTRACT

Keywords:

Supplementary Textbooks
Cultural Conceptualization
English Language Learning
High school Students

1 ..Corresponding author
✉ sdrahimipour@cfu.ac.ir

Received: 2021/02/18
Reviewed: 2022/11/15
Accepted: 2022/11/20

Background and Objectives: The question of teaching methodology has always attracted the attention of linguists and educational psychologists. The deployment of different genres alongside the national text book has been in doubt for years. The aim was to determine the effect of the supplementary materials on the students' language learning and their cultural conceptualization. **Methods:** This research was carried out using semi experimental design and pre and posttest multi groups among Ilam Farhangian University students. The participants included 8 classes (4 boys and 4 girls); for each gender three experimental groups (historical, literary, and news) as well as one control group composed of 15 students who were 120 students in general were selected. The groups have been homogenized based on the results of last term summative achievement test. Accordingly, 10 supplementary materials were assigned to the experimental groups where the control group used the sheer national textbook. At the end of the term, both a post test and a 20 item questionnaire for assessing cultural conceptualization were administered to the students. **Findings:** The results revealed that historical texts affected language learning greatly and literary materials had the utmost effect on students' language learning and their cultural understanding in comparison to other genres of literature. **Conclusion:** The application and search in the utilization of other texts in the process of teaching English courses proves to be a necessity. The deployment historical and literary texts as supplementary materials are strongly suggested in English courses in academic centers.

ISSN (Online): 2645-8098

DOI: [10.48310/PMA.2024.3516](https://doi.org/10.48310/PMA.2024.3516)

Citation (APA): Rahimipour, S., & Tollabi, Z. (2024). The Impact of Supplementary Textbooks on Students' English Language Learning and Cultural Conceptualization. *Educational and Scholastic studies*, 13 (1), 155 - 167 .

 <https://doi.org/10.48310/PMA.2024.3516>

تأثیر مواد کمک‌درسی بر یادگیری زبان انگلیسی و مفهوم‌سازی فرهنگی

مقاله پژوهشی / مروری

سعید رحیمی پور^{۱*}، زینب طولابی^۲

۱. عضو هیئت‌علمی، گروه زبان انگلیسی، دانشگاه فرهنگیان، ایلام، ایران.

۲. عضو هیئت‌علمی، گروه مدیریت، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران.

چکیده

پیشینه و اهداف: مسئله روش تدریس همواره توجه زبان‌شناسان کاربری و روان‌شناسان آموزشی را به خود معطوف داشته است. به‌کارگیری متون دیگر در کنار متون اصلی درسی موردشک و تردید بوده است. هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر مواد کمک‌آموزشی بر یادگیری زبان انگلیسی و مفهوم‌سازی فرهنگی در بین دانش‌آموزان سال دوم، مقطع متوسطه دوم است. **روش‌ها:** روش تحقیق کمی با استفاده از طرح شبه‌آزمایشی و به شیوه پیش و پس‌آزمون چند گروهی است. نمونه آماری شامل تعداد ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان پایه دوم متوسطه در قالب ۸ کلاس (۴ کلاس پسرانه و ۴ کلاس دخترانه) است که برای هر جنسیت ۳ گروه آزمایشی (متون تاریخی، ادبی و خبری) و یک گروه کنترل به تعداد ۱۵ دانش‌آموز بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار تحقیق، آزمون‌های پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی و آزمون محقق‌ساخته مفهوم‌سازی فرهنگی است که روایی و پایایی آن مورد تأیید خبرگان و متخصصان حوزه مربوط قرار گرفته است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و از طریق آزمون تحلیل واریانس انجام شد. **یافته‌ها:** یافته‌های تحقیق نشان داد که از میان متون کمک‌درسی، متون تاریخی در یادگیری و عملکرد آزمون پایانی بیشترین تأثیر را دارد و از حیث تأثیرگذاری در مفهوم‌سازی فرهنگی، متون ادبی در ایجاد و شکل‌گیری مهارت مفهوم‌سازی فرهنگی بیشترین تأثیر را دارد. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که به‌منظور بهبود یادگیری و عملکرد آزمون، متون تاریخی و برای تقویت مفهوم‌سازی فرهنگی در بین دانش‌آموزان، از متون ادبی به نحو مؤثر و کارآمد استفاده شود. **نتیجه‌گیری:** استعمال و تحقیق در به‌کارگیری متون دیگر در فرایند یادگیری دوره‌های زبان انگلیسی ضروری هست. به‌کارگیری متون تاریخی و ادبی به‌عنوان متون کمک‌درسی در دوره‌های زبان انگلیسی در مراکز آموزشی مورد تأکید است.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به‌صورت آنلاین استفاده کنید.

واژه‌های کلیدی:

متون کمک‌درسی
مفهوم‌سازی فرهنگی
یادگیری زبان انگلیسی
دانش‌آموزان دبیرستان

۱. نویسنده مسئول

sdrahimipour@cfu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۳۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۸/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۲۹

شماره صفحات: ۱۶۷ - ۱۵۵

DOI: [10.48310/PMA.2024.3516](https://doi.org/10.48310/PMA.2024.3516)

شاپا الکترونیکی: ۲۶۴۵-۸۰۹۸

COPYRIGHTS

©2024 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

مقدمه

در سال‌های اخیر اغلب صاحب‌نظران تعلیم و تربیت و سایر گروه‌های مؤثر در جامعه از سیستم آموزشی و درسی انتقاد نموده و به این نکته اشاره کرده‌اند که برنامه درسی و محتوای کتب درسی مناسب با مهارت‌های موردنیاز زندگی کودکان، جوانان و جامعه تهیه و تنظیم نشده‌اند. عدم همبستگی محتوا و برنامه‌های آموزشی با رغبت‌ها، توانایی‌ها و نیازهای یادگیرندگان موجب هدررفت منابع مختلف از یک سو و از سوی دیگر منتج به افت تحصیلی دانش‌آموزان و سرخوردگی آنان می‌شود؛ بنابراین پیشنهاد می‌کنند که برنامه‌های درسی و محتوای آن‌ها یکبار دیگر باید به دقت مورد بررسی قرار گیرد. علاوه بر یادگیری زبان انگلیسی و مهارت‌های مربوط به آن، مسئله فرهنگ‌محوری مواد آموزشی در حوزه زبان انگلیسی موضوع مهم و قابل‌بررسی است. فرهنگ عنصر نادیده گرفته‌شده در آموزش زبان انگلیسی است. این مهم، وقتی به مسئله متون کمک‌درسی و کتب کمکی می‌رسد، به یک مسئله بغرنج تبدیل می‌شود. آنچه به‌عنوان دغدغه اصلی مطرح می‌شود، تأثیری است که ممکن است بر ماهیت یاددهی و یادگیری زبان انگلیسی و هم‌چنین مفهوم‌سازی یادگیرندگان در ارتباط با ویژگی‌های فرهنگی که همراه این متون است، معطوف شود. گاهی ارائه مطالب در کتاب‌های درسی زبان انگلیسی به دقت موردتوجه قرار نگرفته و مطالب ارائه‌شده حالت مصنوعی دارند؛ بیشتر مکالمه‌های موجود در کتاب‌ها، حالت غیرطبیعی داشته و برای یادگیری‌های مشارکتی مناسب نیستند. آن‌ها دانش‌آموزان را با تلفظ‌ها، ساختارهای زبانی، گرامر، اصطلاحات، قوانین، لغات، مکالمات و اموری آشنا می‌کنند که در زندگی و در دنیای واقعی به همان شکل کاربرد ندارند (Hosseininasab, Farokhi & Morsali, 2009).

در بحث محتوای آموزش، از نظر کارشناسان آموزش زبان‌های خارجی و دبیران این درس، محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی مقاطع مختلف از جهات گوناگون قابل‌قبول نیست. جمع‌بندی انتقادهای وارده به محتوای کتاب‌های آموزشی نشان‌دهنده ضعف‌هایی چون عدم انسجام محتوای کتاب‌های پایه‌های مختلف با یکدیگر و یادآوری مطالب آموخته در پایه‌های قبلی، گرامر محور بودن کتاب و عدم توجه به مهارت‌های گفتاری و شنیداری، عدم جذابیت ظاهری کتاب و عدم توجه به رویکردهای نوین آموزش زبان در کتاب‌های درسی زبان انگلیسی است (Alavimoghaddam, 2019).

تقویت تنوع فرهنگی و شکل‌گیری مفاهیم فرهنگی متنوع در بین دانش‌آموزان از جمله مواردی است که در تحلیل‌های متخصصان آموزش و پرورش موردتوجه قرار گرفته است. وجود برنامه درسی چند فرهنگی یکی از راه‌کارهای اشاره‌شده در این زمینه است. مأموریت برنامه درسی مبتنی بر تنوع فرهنگی توجه به کثرت‌گرایی فرهنگی است که باید در مواد آموزشی، محتوای کتب، برنامه درسی و شیوه‌های ارزشیابی موردتوجه قرار گیرد (Gharibi, Golestani & Jafari, 2016). مطالب کتاب‌های آموزشی باید بر اساس جنبه‌های فرهنگی، اجتماعی و آموزشی دانش‌آموزان باشد، علاوه بر این آموختن یک زبان بیگانه مستلزم آشنایی با فرهنگ و اجتماع آن زبان است که در تدوین مطالب کتاب‌های آموزشی هر دو جنبه باید در نظر گرفته شوند. بدیهی است که زبان و فرهنگ به‌گونه‌ای جدایی‌ناپذیر به هم گره‌خورده‌اند و آموزش زبان بدون توجه به فرهنگ امکان‌پذیر نیست (Chastain, 1988). به‌عبارتی دیگر، انتقال فرهنگ در فراگیری زبان‌ها مؤثر است و وجود گونه‌های زبانی نیز به وجود فرهنگ‌ها گره‌خورده است (Moradi & Rahmani, 2017). با توجه به رابطه تنگاتنگ میان زبان و فرهنگ، زبان را می‌توان به‌عنوان تجلی‌گاه فرهنگ در نظر گرفت که انتقال ارزش‌ها و مسائل فرهنگی را ممکن می‌سازد. نظر به اهمیت روزافزون زبان انگلیسی به‌عنوان زبان بین‌المللی و رابطه عمیق میان زبان و فرهنگ، فعالیت‌های پژوهشی فراوانی به تحلیل محتوای کتاب‌های درسی موجود از جهت ارزش‌های فرهنگی و انتقال آن‌ها به زبان‌آموزان در زمینه زبان عمومی پرداخته‌اند؛ با این وجود، کندوکاو در زمینه تحلیل محتوای کتاب‌های دستور زبان در ایران از جنبه فرهنگی و جایگاه زبان انگلیسی به‌عنوان زبان بین‌المللی از پیشینه کمتری برخوردار است (Balaghizade & Aghazade, 2020).

با توجه به این‌که پژوهش‌ها مربوط به مواد کمک‌درسی و تأثیرات احتمالی آن‌ها بر یادگیری زبان و حوزه‌های مربوطه از جمله مفهوم‌سازی فرهنگی خود به حوزه جدیدی از تحقیقات تبدیل شده‌اند، این تحقیقات نیز تأکید بر

استفاده از زبان در محیط واقعی داشتند. با نگاهی اجمالی به کتاب‌های انگلیسی تألیف‌شده در ایران می‌توان دریافت که در امر برنامه‌ریزی آموزش زبان انگلیسی نقش فرهنگ نادیده گرفته شده است. بررسی رابطه میان زبان و فرهنگ، بیانگر این نکته است که موضوع تلفیق فرهنگ در آموزش زبان انگلیسی، به‌منظور پرورش آگاهی فرهنگ فراگیری زبان، امری مهم و ضروری است. این آگاهی باید به ارتقای بینش فرد نسبت به فرهنگ خویشتن و اطلاع از فرهنگ زبان بیگانه بیانجامد. آموزش فرهنگ بخشی جدایی‌ناپذیر از آموزش زبان انگلیسی است (Sharifian, 2003).

در تدریس زبان بیگانه، فرهنگ زبان ممکن است به‌عنوان بخش مهمی از برنامه‌ریزی آموزشی تدریس شود. در این فرایند اندازه‌سهم شدن در مفهوم‌پذیری فرهنگی زبان، میزان یادگیری واقعی و طبیعی گونه آن قلمداد می‌شود؛ زیرا یادگیری فرهنگ آمیخته با یادگیری زبان محسوب می‌شود. در این راستا مفهوم‌سازی فرهنگی معادل هنرهای فرهنگی متفاوتی است که شامل بیان کلامی می‌شود و واژگان زبان‌های بشری زیرمجموعه مفهوم‌سازی فرهنگی قلمداد شده و بخشی از تجربه فرهنگی فرد را شکل می‌دهند. مفهوم‌سازی روشی است که در آن مردم دنیا اطرافشان را دریافت، درک و تفسیر می‌کنند. در دستور زبان‌شناختی، معانی عبارات نه‌تنها بر اساس نهادهایی که انتخاب می‌کنند بلکه بر اساس تفسیری که برای ساختاری در موقعیت‌ها حمل می‌کنند، متفاوت هستند. مفهوم‌سازی فرهنگی بر این منوال به درکی که یادگیرنده از مفاهیم فرهنگی موجود در متون و مطالب زبان انگلیسی دارد، اطلاق می‌شود که بیانگر رشد مفاهیم فرهنگی است و به‌تازگی به‌عنوان مهارت پنجم زبان معرفی شده است.

هر زبان ارزش‌های فرهنگی جامعه‌ای که با آن زبان صحبت می‌کنند را انعکاس می‌دهد. تسلط زبان‌شناسی به‌تنهایی برای فراگیران یک زبان کافی نیست. زبان‌آموزان نه‌تنها باید این را بدانند که رفتارها و الگوهای کلامی که در جامعه‌ای خودشان مناسب است، ممکن است از طرف افراد جامعه زبان هدف به‌گونه‌ای متفاوت دریافت شوند. بلکه باید مراسم‌ها، جشن‌ها و دیگر سنن فرهنگ مقصد را همراه با روشی که در این موقعیت‌ها، رفتار یا ارتباط برقرار می‌کنند را نیز درک کنند. از این‌رو دانش‌آموزان برای این‌که استفاده‌کنندگان موفق آن زبان باشند نیاز دارند که تشخیص دهند، استفاده از زبان باید با دیگر رفتارهای مناسب فرهنگی همراه باشد و بهترین روش برای دستیابی به این تسلط، قرار گرفتن در معرض مواد آموزشی واقعی برگرفته از زبان مقصد است که دارای متونی با بار فرهنگی کنترل‌شده می‌باشند. معلمان ایرانی زبان انگلیسی را به‌عنوان یک زبان بیگانه می‌شناسند و در کلاس‌هایشان بر لغات، دستور زبان و متن خوانی تمرکز می‌کنند. اگرچه در سری جدید کتاب‌های زبان انگلیسی مدارس تغییرات چشم‌گیری وجود دارد که شامل مهارت‌های گفتاری، شنیداری و نوشتاری می‌شود؛ اما هنوز فرهنگ مقصد به‌کلی نادیده گرفته شده است، درحالی‌که باید توجه داشت زبان، ارتباط و فرهنگ، جدایی‌ناپذیر و درهم‌تنیده‌اند (Richards, 2003).

به‌طور سنتی معلمان ایرانی ترجیح می‌دهند بر روی واژگان، گرامر و خواندن در کلاس‌های زبان انگلیسی تمرکز کنند. گرچه تغییر و تحولی در کتب زبان انگلیسی جدید (پراسپکت و ویزن^۱) که شامل صحبت‌کردن، گوش‌دادن، مهارت نگارشی رخ داده است، اما فرهنگ زبان خارجی به‌طور کامل، مورد غفلت واقع شده درحالی‌که جدا کردن مفاهیم فرهنگی از زبان‌آموزی امری غیرممکن است، زیرا ارتباط، فرایندی است که از طریق آن تعاملات فرهنگی که دربرگیرنده دانش فرهنگی و اجتماعی می‌باشند، تبیین می‌گردد. بنابراین، زبان‌آموزان نیاز به آگاهی روش‌های مناسب برای ارتباط با مردم، مخالفت یا موافقت با دیگران و غیره را دارند. از این‌رو برای یاددهی زبان خارجی، سیستم آموزشی باید نیازهای فرهنگی را در برنامه درسی و کلاس‌های انگلیسی که جنبه‌های فرهنگی در آن لحاظ شده است موردتوجه قرار دهد. از آنجایی‌که سری جدید کتب انگلیسی مجموعه ۶ جلدی (پراسپکت ۱،۲،۳ برای دوره اول متوسطه و ویزن ۱،۲،۳ برای دوره دوم متوسطه) با در نظر گرفتن فرهنگ و هویت ایرانی-اسلامی طراحی شده‌اند، جنبه فرهنگ زبان خارجی بدون توجه مانده است و در فرایند یادگیری زبان، امری مبرهن است. از این‌رو این مقاله سعی در بررسی تأثیر استفاده از متون کمک‌درسی اصلی فرهنگی، تاریخی و خبری برای خواندن به‌منظور بالا بردن نمره نهایی دانش‌آموزان و مفهوم‌سازی فرهنگی آنان دارد.

پیشینه پژوهش

در گذشته ادبیات و ژانرهای دیگر متون فقط برای اهداف مطالعه ادبی، سرگرمی و صرف تمرین ادبی استفاده شده‌اند. اخیراً، این متون به‌عنوان منبعی برای آموزش زبان نیز به کار می‌روند. در سال‌های اخیر، نقش ادبیات به‌عنوان جزء اصلی سایر منابع و متون زبان در برنامه درسی، به‌جای صرف آموزش آن، جایگاه خاصی پیدا کرده‌اند. مسئله اصلی بودن متون از یک‌طرف و مسئله تناسب آن با سطح و شرایط مخاطب از طرف دیگر، به دغدغه معلمان، طراحان درسی و تصمیم‌گیران آموزشی تبدیل شده است. در سطح آموزش متوسطه در دبیرستان به‌عنوان حلقه رابط متوسطه و دانشگاه انتخاب متون بسیار سخت و ظریف است، اما در سطح دانشگاه این مسئله به‌راحتی بر روی متون گوناگون رقم خورده است تا جایی که در کتاب زبان عمومی تنوعی از متون و ژانرهای گوناگون متنی به چشم می‌خورد که همگی در خدمت یاددهی زبان می‌باشند. مسئله مورد بحث در بین مربیان زبان این است که چگونه، کی، کجا و چرا ادبیات و یا سایر متون باید در برنامه آموزش زبان خارجی/زبان دوم مورد استفاده قرارگیری (Sage, 1987). در این راستا بسیاری از مجامع علمی در تلاش‌اند تا کاربرد ادبیات در برنامه درسی فضاهای آموزشی مختلف را کنترل کنند.

به‌کارگیری مواد آموزشی واقعی به دانش‌آموزان در کسب تسلط برقراری ارتباط مؤثر در زبان مقصد کمک می‌کند. در حال حاضر نسبت به بیست سال قبل استفاده از مواد آموزشی واقعی در کلاس درس معلمان زبان بیشتر شده است و این به خاطر افزایش دسترسی به مواد آموزشی واقعی از طریق وسایل متنوع به‌ویژه اینترنت است (Mishan, 2005). در سال‌های اخیر، همراه با توسعه فناوری‌های متنوع دنیا، فرایند تدریس تغییر بزرگی نموده است که فرصت‌های بیشتر در اختیار معلمان زبان برای استفاده از مواد آموزشی واقعی و اصیل در کلاس‌های درس قرار داده است (Liu, 2016). مواد آموزشی با پیامی که می‌دهند، با دستورالعملی که برای فعالیت‌هایشان دارند، از طریق متون نوشتاری و گفتاری، یادگیرندگان را در معرض رویدادهای واقعی قرار می‌دهند. (Tomlinson, 2011).

برای کار کردن با نسل جدید دانش‌آموزان، معلمان نیاز به تشخیص و تعیین این مهم دارند که چرا دانش‌آموزان به کلاس آمده‌اند؟ زمانی که معلمان انگیزه‌های دانش‌آموزان را بدانند، می‌توانند دستور و یادگیری زبان مقصد را با آن اهداف تطبیق دهند (Ianiro, 2007). روش کلیدی کمک به دانش‌آموزان در دستیابی به اهدافشان، استفاده از مواد آموزشی واقعی هدف محور است. بنابراین استفاده از مواد آموزشی یادگیرندگان را در معرض تجربیاتی قرار می‌دهد که فراتر از متون اصلی قرار دارند. انگیزش تحصیلی با توجه به متغیرهای فردی و برخی از فعالیت‌های معلم تحلیل و تبیین شده است (Barati & Miri, 2023). همچنان یافته‌های تحقیق دیگری مبنی بر استفاده از مواد آموزشی واقعی به‌عنوان یک راهبرد انگیزشی توسعه مهارت گفتاری زبان‌آموزان نشان داد که اگرچه تهیه و تعدیل مواد آموزشی واقعی چالش‌برانگیز است، اما این نوع مواد آموزشی به‌وضوح می‌توانند انگیزه فراگیران را افزایش دهند (Merchi, 2013). گرچه همانند مصاحبه به‌طور مستقیم ابزار بروز احساسات شخصی میسر نمی‌شود اما به‌صورت غیرمستقیم متون کمک‌درسی راهی را برای نشان دادن احساسات و تعامل با متون فراهم می‌سازد (Alizadeh & Yaridehnavi, 2023). در بررسی دیگری در خصوص استفاده از مواد آموزشی واقعی بر تسلط کاربردی زبان‌آموزان، مشخص شد متون واقعی بر انگیزه و درک مطالب زبان‌آموزان زبان انگلیسی سطح متوسط تأثیر داشته است. نتیجه تحقیق نشان داد خواندن متون واقعی تأثیر مثبتی بر درک مطلب دانش‌آموزان سطح متوسط داشته و گروهی که از مواد آموزشی واقعی استفاده کرده بودند تغییرات مثبتی در چهار حیطه انگیزه داشتند (Abasian, 2017). علاوه بر تأثیر متون و مواد آموزشی بر انگیزه و تقویت مهارت‌های درک مطلب دانش‌آموزان، نتایج تحقیقات تأثیر مواد آموزشی بر مهارت‌های درک شنیداری و بصری دانش‌آموزان، نیز نشان داده‌اند قرارگیری مداوم در معرض مواد آموزشی بصری واقعی بر توانایی درک شنیداری زبان‌آموزان ایرانی با استفاده از ویدئوهای واقعی می‌تواند برای درک شنیداری فراگیران سودمند باشند (Khodareza & Delvand, 2016). لذا استفاده از ابزارهای کمکی سمعی و بصری می‌تواند به‌طور عمده بر درک شنیداری فراگیران تأثیرگذار باشد.

علاوه بر تأثیر مواد آموزشی بر تقویت مهارت‌های درک دانش‌آموزان، استفاده از این مواد می‌تواند بر مهارت‌ها و شایستگی‌های اجتماعی و فرهنگی آنان نیز مؤثر باشد. چهار دلیل اصلی برای به‌کارگیری متون ادبیات توسط معلمان زبان انگلیسی وجود دارد که شامل موارد باارزش طبیعی، غنای فرهنگی، غنای زبانی و تعامل شخصی است (Collie & Slater, 1987). علاوه بر این ویژگی‌ها، خصیصه‌هایی مانند جهانی بودن، غیر جزئی بودن، ارتباط شخصی داشتن، تنوع، علاقه، اقتصادی بودن از دلایل استفاده از ادبیات به‌عنوان منابع قدرتمند مفهوم‌سازی فرهنگی است (Hişmanoğlu, 2005). در روش‌های اولیه مانند، جی.تی.ام، تمرکز روی شکل است و یادگیری قوانین گرامری فراتر از یادگیری واژگانی است که در متن قرار دارند. بعداز این روش، با آمدن شیوه‌های دیگر کم‌کم فضای برای این شرایط مهیا شد و متون کمک‌درسی و در رأس آن‌ها ادبی، جایگاه خود را پیدا کردند. در دهه گذشته توجه به ادبیات به‌عنوان یکی از باارزش‌ترین منابع فرهنگی جایگاه خود را پیدا کرده است (Duff & Malley, 1990). این امر با خواندن ادبیات به‌عنوان کامل‌ترین ویژگی اصول واقعی زبانی همراه شده است؛ یعنی یادگیرندگان باید یاد بگیرند که در موقعیت‌های واقعی با زبان دوم ارتباط برقرار کنند. استفاده از ادبیات برای یاددهی هم در کمک به درک و فهم زبانی بهتر و هم در توسعه مهارت‌های خلاقانه و سطوح بالاتر دانش زبانی، مورد توجه قرار گرفته است.

روش

روش تحقیق حاضر بر اساس شیوه گردآوری داده‌ها از نوع کمی و بر اساس شیوه اجرا، شبه‌تجربی از نوع پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل است که در بین دانش‌آموزان شهر ایلام در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ انجام شد. آزمودنی‌ها شامل ۸ کلاس از دو دبیرستان دخترانه و پسرانه در سطح شهر ایلام (۴ کلاس پسر و ۴ کلاس دختر) بودند. برای هر کدام از گروه‌های آزمایشی متغی‌های آزمایشی شامل متون تاریخی، ادبی و خبری اعمال و یک گروه کنترل نیز با تعداد ۱۵ دانش‌آموز وجود داشت. به‌منظور کاهش تأثیر دیگر متغیرها بر روند تحقیق، آزمودنی‌های هر جنسیت از یک دبیرستان بودند که همگی یک معلم داشتند. تنها تفاوت موجود در هر گروه جنسیتی، نوع متونی بود که به گروه‌های آزمایشی داده شد و بر این اساس، شرکت‌کنندگان هر گروه یک نوع متن تاریخی، خبری و یا ادبی ارائه شد که از هر نوع محتوا، ۱۰ متن بین گروه‌های آزمایشی توزیع و به گروه گواه هیچ نوع متنی در کنار کتاب رسمی و اصلی داده نشد. قبل از اجرا، پیش‌آزمون با استفاده از نمره پایانی ترم سال مد نظر قرار گرفت. همچنین از آزمون محقق‌ساخته در مورد مفهوم‌سازی فرهنگی که روایی آن توسط اساتید و خبرگان علوم اجتماعی و تعلیم و تربیت مورد تأیید قرار گرفته بود به عنوان پیش‌آزمون استفاده شد. سپس به منظور مقایسه متغیرهای مورد بررسی، در مرحله پس‌آزمون از آزمون پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی به تشخیص معلم مربوطه و با تأیید روایی و پایایی آن توسط گروه زبان انگلیسی و آزمون مفهوم‌سازی فرهنگی استفاده شد. به منظور تشخیص مفهوم‌سازی فرهنگی بر اساس متونی که دانش‌آموزان مطالعه و دریافت کرده بودند، پرسشنامه مفهوم‌سازی فرهنگی در پس‌آزمون اجرا شد. هدف این بخش مقایسه تأثیر متون به‌کاربرده شده بر شکل‌گیری مفاهیم فرهنگی در بین دانش‌آموزان بر اساس فرهنگ و موضوعات و مضامین موجود محلی در کتب کمک‌درسی بود.

یافته‌ها

یافته‌ها در دو بخش ارائه شده است. در بخش اول به بررسی تأثیر متون کمک‌درسی بر یادگیری زبان انگلیسی در گروه‌های آزمایش (متون تاریخی، ادبی و خبری) و کنترل پرداخته شده است و در بخش دوم به بررسی تأثیر متون کمک‌درسی بر یادگیری مفهوم‌سازی فرهنگی در درس زبان انگلیسی در گروه‌های آزمایش (متون تاریخی، ادبی و خبری) و کنترل پرداخته شده است. نتایج این مورد در جدول ۱ نمایش داده شده است.

جدول ۱. شاخص‌های آماری برای نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون به تفکیک گروه‌های آزمایشی و نوع مقوله در پسران

گروه	مقوله	پیش‌آزمون			پس‌آزمون		
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
آزمایشی ۱	ادبی	۱۵	۴/۲۷	۱/۱۶	۱۵	۱۷/۰۷	۱/۴۴
آزمایشی ۲	تاریخی	۱۵	۵/۸۷	۱/۶۴	۱۵	۱۵/۸۷	۱/۱۲
آزمایشی ۳	خبری	۱۵	۵/۹۳	۱/۹۴	۱۵	۱۴/۸۰	۱/۳۲
کنترل	-	۱۵	۴/۸۷	۱/۵۵	۱۵	۱۴/۴۷	۲/۴۷

بر اساس نتایج مندرج در جدول ۱، در گروه آزمایش ۱ (ادبی) میانگین پیش‌آزمون ۴/۲۷ و پس‌آزمون ۱۷/۰۷، در گروه آزمایشی ۲ (تاریخی) میانگین پیش‌آزمون ۵/۸۷ و پس‌آزمون ۱۵/۸۷، در گروه آزمایش ۳ (خبری) میانگین پیش‌آزمون ۵/۹۳ و پس‌آزمون ۱۴/۸۰ و در گروه کنترل میانگین پیش‌آزمون ۴/۸۷ و پس‌آزمون ۱۴/۴۷ بوده است. شاخص‌های آماری برای نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون به تفکیک گروه‌های آزمایشی و نوع متون در دختران در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. شاخص‌های آماری برای نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون به تفکیک گروه‌های آزمایشی و نوع متون در دختران

گروه	مقوله	پیش‌آزمون			پس‌آزمون		
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
آزمایشی ۱	ادبی	۱۵	۴/۶۷	۲/۴۶	۱۵	۱۶/۲۰	۲/۴۲
آزمایشی ۲	تاریخی	۱۵	۴/۹۳	۱/۳۹	۱۵	۱۴/۶۷	۱/۹۵
آزمایشی ۳	خبری	۱۵	۴/۴۰	۱/۹۹	۱۵	۱۴/۴۷	۱/۸۷
کنترل	-	۱۵	۵/۴۰	۱/۸۴	۱۵	۱۳/۴۷	۲/۰۷

بر اساس نتایج مندرج در جدول ۲، در گروه آزمایشی ۱ (ادبی) میانگین پیش‌آزمون ۴/۶۷ و پس‌آزمون ۱۶/۲۰، در گروه آزمایشی ۲ (تاریخی) میانگین پیش‌آزمون ۴/۹۳ و پس‌آزمون ۱۴/۶۷، در گروه آزمایش ۳ (خبری) میانگین پیش‌آزمون ۴/۴۰ و پس‌آزمون ۱۴/۴۷ و در گروه کنترل میانگین پیش‌آزمون ۵/۴ و پس‌آزمون ۱۳/۴۷ بوده است.

فرضیه ۱: استفاده از ژانر ادبی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تأثیر دارد.

نتایج مربوط به تفاوت بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایشی ۱ در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. آزمون t گروه‌های وابسته برای مقایسه تأثیر ژانر ادبی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی

گروه	مقوله	پیش‌آزمون			پس‌آزمون			مقایسه
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	
آزمایشی ۱	ادبی	۳۰	۴/۶۷	۱/۹۱	۳۰	۱۶/۶۳	۲/۰۰	t = -۳۲/۷۳ Sig = ۰/۰۰۱*

نتایج جدول ۳ بیانگر این است که میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه آزمایشی مورد مطالعه ادبی با هم اختلاف معنی‌داری دارند ($p < ۰/۰۵$) و این بدان معناست که استفاده از ژانر ادبی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تأثیر دارد.

فرضیه ۲: استفاده از متون تاریخی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تأثیر دارد.

نتایج مربوط به تفاوت بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایشی ۲ در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. آزمون t گروه‌های وابسته برای مقایسه تأثیر متون تاریخی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی

گروه	مقوله	پیش آزمون			پس آزمون			مقایسه	
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	Sig
آزمایشی ۲	تاریخی	۳۰	۵/۴۰	۱/۵۷	۳۰	۱۵/۲۷	۱/۶۸	-۲۸/۶۱	۰/۰۰۱*

نتایج جدول ۴ بیانگر این است که میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه آزمایشی مورد مطالعه متون تاریخی با هم اختلاف معنی‌داری دارند ($p < 0/05$) و این بدان معنا است که استفاده از متون تاریخی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تأثیر دارد.

فرضیه ۳: استفاده از متون خبری بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تأثیر دارد.

نتایج مربوط به تفاوت بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایشی ۳ در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. آزمون t گروه‌های وابسته برای مقایسه تأثیر متون خبری بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی

گروه	مقوله	پیش آزمون			پس آزمون			مقایسه	
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	Sig
آزمایشی ۲	خبری	۳۰	۵/۱۷	۲/۰۸	۳۰	۱۴/۶۳	۱/۵۹	-۲۰/۷۳	۰/۰۰۱*

نتایج جدول ۵ بیانگر این است که میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه آزمایشی مورد مطالعه متون خبری با هم اختلاف معنی‌داری دارند ($p < 0/05$) و این بدان معناست که استفاده از متون خبری بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تأثیر دارد.

فرضیه ۴: استفاده از متون تکمیلی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تأثیر دارد.

نتایج مربوط به تفاوت بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه کنترل در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. آزمون t گروه‌های وابسته برای مقایسه تأثیر متون تکمیلی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی

گروه	پیش آزمون			پس آزمون			مقایسه	
	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	Sig
کنترل	۳۰	۵/۱۳	۱/۷۰	۳۰	۱۳/۹۷	۲/۲۷	-۱۹/۳۰	۰/۰۰۱*

نتایج جدول ۶ بیانگر این است که میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه‌های آزمایشی مورد مطالعه متون تکمیلی با هم اختلاف معنی‌داری دارند ($p < 0/05$) و این بدان معنا است که استفاده از ژانر متون تکمیلی بر مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی تأثیر دارد.

فرضیه ۵: استفاده از ژانر ادبی بر مفهوم‌سازی فرهنگی تأثیر دارد.

نتایج مربوط به تفاوت بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایشی ۱ در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. آزمون t گروه‌های وابسته برای مقایسه تأثیر ژانر ادبی بر مفهوم‌سازی فرهنگی

گروه	مقوله	پیش آزمون			پس آزمون			مقایسه	
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	Sig
آزمایشی ۱	ادبی	۳۰	۰/۸۲	۰/۱۶	۳۰	۲/۵۴	۰/۲۶	-۳۸/۸۶	۰/۰۰۱*

نتایج جدول ۷ بیانگر این است که میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون مفهوم‌سازی فرهنگی در گروه آزمایشی مورد مطالعه ادبی با هم اختلاف معنی‌داری دارند ($p < 0/05$) و این بدان معنا است که استفاده از ژانر ادبی بر مفهوم‌سازی فرهنگی تأثیر دارد.

فرضیه ۶: استفاده از متون تاریخی بر مفهوم‌سازی فرهنگی تأثیر دارد.

نتایج مربوط به تفاوت بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایشی ۲ در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸. آزمون t گروه‌های وابسته برای مقایسه تأثیر متون تاریخی بر مفهوم‌سازی فرهنگی

گروه	مقوله	پیش‌آزمون			پس‌آزمون			مقایسه	
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	Sig
آزمایشی ۲	تاریخی	۳۰	۰/۷۵	۰/۱۷	۳۰	۲/۴۶	۰/۲۹	-۳۰/۰۲	۰/۰۰۱*

نتایج جدول ۸ بیانگر این است که میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون مفهوم‌سازی فرهنگی در گروه آزمایشی مورد مطالعه متون تاریخی با هم اختلاف معنی‌داری دارند ($p < 0/05$) و این بدان معنا است که استفاده از متون تاریخی بر مفهوم‌سازی فرهنگی تأثیر دارد.

فرضیه ۷: استفاده از متون خبری بر مفهوم‌سازی فرهنگی تأثیر دارد.

نتایج مربوط به تفاوت بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایشی ۳ در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۹. آزمون t گروه‌های وابسته برای مقایسه تأثیر متون خبری بر مفهوم‌سازی فرهنگی

گروه	مقوله	پیش‌آزمون			پس‌آزمون			مقایسه	
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	Sig
آزمایشی ۳	خبری	۳۰	۰/۷۸	۰/۱۶	۳۰	۲/۳۷	۰/۲۷	-۲۵/۹۴	۰/۰۰۱*

نتایج جدول ۹ بیانگر این است که میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون مفهوم‌سازی فرهنگی در گروه آزمایشی مورد مطالعه متون خبری با هم اختلاف معنی‌داری دارند ($p < 0/05$) و این بدان معنا است که استفاده از متون خبری بر مفهوم‌سازی فرهنگی تأثیر دارد.

فرضیه ۸: استفاده از متون تکمیلی بر مفهوم‌سازی فرهنگی تأثیر دارد.

نتایج مربوط به تفاوت بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه کنترل در جدول ۱۰ ارائه شده است.

جدول ۱۰. آزمون t گروه‌های وابسته برای مقایسه تأثیر متون تکمیلی بر مفهوم‌سازی فرهنگی

گروه	تعداد	پیش‌آزمون		پس‌آزمون		مقایسه		
		میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	Sig
کنترل	۳۰	۰/۸۱	۰/۲۴	۳۰	۲/۳۶	۰/۳۰	-۲۱/۶۱	۰/۰۰۱*

نتایج جدول ۱۰ بیانگر این است که میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون مفهوم‌سازی فرهنگی در گروه‌های آزمایشی مورد مطالعه متون تکمیلی با هم اختلاف معنی‌داری دارند ($p < 0/05$) و این بدان معنا است که استفاده از متون تکمیلی بر مفهوم‌سازی فرهنگی تأثیر دارد.

فرضیه جانبی: بین مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی و مفهوم‌سازی فرهنگی بین دختران و پسران تفاوت وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد. از طرفی انجام این آزمون مستلزم رعایت پیش‌فرض‌های آماری مانند نرمال بودن، همگنی واریانس‌ها، همگنی شیب خط رگرسیون و هم‌خطی چندگانه است که مورد تحلیل قرار گرفتند. برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات مهارت زبان انگلیسی و مفهوم‌سازی فرهنگی از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که و سطح معنی‌داری برای هر دو متغیر به ترتیب ۰/۰۶۵ و ۰/۸۴۱ گزارش شد که این دو مقدار بیشتر از ۰/۰۵ است که بیانگر نرمال بودن توزیع نمرات هر دو متغیر است. برای بررسی همگنی ماتریس واریانس-کوواریانس از آزمون لون استفاده شد که نتایج نشان داد شرط همگنی ماتریس واریانس-کوواریانس برقرار است؛ بنابراین فرضیه با استفاده تحلیل واریانس چند متغیره مورد تحلیل قرار گرفت که در جدول ۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱. آماره چندگانه تحلیل کوواریانس

آزمون	ارزش	نسبت F	sig
اثر پیلانی	۰/۲۷	۵/۸۴	۰/۰۰۱*
لامبدای ویلکز	۰/۷۴	۶/۳۱	۰/۰۰۱*
اثر هتلینگ	۰/۳۵	۶/۲۶	۰/۰۰۱*
بزرگترین ریشه وی	۰/۳۴	۱۲/۹۱	۰/۰۰۱*

یافته‌های جدول ۱۱ بیانگر این است که پس از حذف اثر پیش‌آزمون در تمام شاخص‌های بین گروه‌ها اثر معناداری وجود دارد؛ بنابراین برای بررسی تفاوت بین مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی و مفهوم‌سازی فرهنگی بین دختران و پسران از جدول تحلیل واریانس چندمتغیره استفاده شده است.

جدول ۱۲-آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره برای مقایسه میانگین‌ها متغیرها در بین گروه پسران و دختران

متغیر وابسته	منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	sig
مهارت‌های زبان انگلیسی	پیش‌آزمون	۳۱/۵۲	۱	۳۱/۵۲	۹/۲۳	۰/۰۰۳*
	گروه	۱۳۱/۸۱	۳	۴۳/۹۴	۸۰/۱۲	۰/۰۰۱*
مفهوم‌سازی فرهنگی	پیش‌آزمون	۰/۷۱	۱	۰/۷۱	۹/۶۴	۰/۰۰۲*
	گروه	۰/۵۱	۳	۰/۱۷	۲/۱۴	۰/۰۷

نتایج جدول ۱۲ بیانگر این است که با فرض کنترل اثرات پیش‌آزمون مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی و مفهوم‌سازی فرهنگی بین دختران و پسران تفاوت وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

دغدغه استفاده از روش تدریس موثر در درس زبان انگلیسی همواره مورد توجه زبان‌شناسان و روانشناسان تربیتی بوده است. به‌تازگی در مدارس ایران توجه و جذابیت فوق‌العاده‌ای در به‌کارگیری ژانرهای ادبی به عنوان مواد آموزشی کمکی همراه با کتاب ملی ایجاد شده است. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر متون کمک‌درسی بر یادگیری زبان انگلیسی و مفهوم‌سازی فرهنگی در بین دانش‌آموزان پایه دوم مقطع متوسطه انجام شده است. در راستای پاسخ به سؤالات تحقیق، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهند از میان متون کمک‌درسی، متون تاریخی بیشترین تأثیر در یادگیری و عملکرد دانش‌آموزان در آزمون پایانی زبان دارد و از حیث تأثیرگذاری در مفهوم‌سازی فرهنگی، متون ادبی در ایجاد

شکل‌گیری مهارت مفهوم‌سازی زبان انگلیسی مؤثر هستند. برنر (Bruner, 1996) معتقد است تأثیرات فرهنگی از عوامل مهم بر یادگیری زبان انگلیسی است و بر تأثیر نمادهای فرهنگی در رشد فرایندهای ذهنی و یادگیری تأکید می‌کند. زبان برای آشکارسازی افکار است، طبعاً ابعاد فرهنگی مختلف را نیز به دنبال خود می‌آورد. مطالب در نظر گرفته‌شده برنامه‌های آموزشی، باید بر اساس جنبه‌های فرهنگی، اجتماعی و آموزشی دانش‌آموزان باشد. علاوه بر این که آموختن یک زبان بیگانه مستلزم آشنایی با فرهنگ و اجتماع آن زبان است؛ بلکه در تدوین مطالب کتاب‌های آموزشی هر دو جنبه باید در نظر گرفته شود (Cook, 1996). تعامل و تقابل بین فرهنگ بیگانه و فرهنگ بومی در کلاس‌های آموزش زبان می‌تواند امکان پرورش هویت فرهنگی فراگیران را فراهم کند (Shahidzade & Mazdayasna, 2022). با توجه به تأثیرپذیری و بازسازی مهارت‌ها و قابلیت‌های فرهنگی متأثر از یادگیری زبان انگلیسی، منابعی که در آموزش زبان به کار برده می‌شوند نقش اساسی در آگاهی بین‌فرهنگی و تقویت هویت فرهنگی یادگیرندگان دارند.

بر اساس نظریه سبک‌های یادگیری، شکل‌گیری یادگیری در دانش‌آموزان فعالیتی هدفمند و دو طرفه است که در یک سوی آن دانش‌آموزی قرار دارد که الگوی یادگیری خاص خود را دارد و در سوی دیگر معلم که روش یاددهی خود را به کار می‌برد. این نشان می‌دهد که نظریه‌ها از طریق گفت‌وگوشنود فعالانه نه با موقعیت‌های عملی از سوی آن‌ها ساخته می‌شود (Sobhanyjo & Babaei, 2023)؛ لذا انطباق و تناسب در دوسوی طیف یادگیری امری اجتناب‌ناپذیر است. مهارت‌های دیداری و شنیداری دانش‌آموزان با سبک یادگیری آنان تعامل دارد. بنابراین معلم چنانچه در کلاس متناسب با الگوهای یادگیری دانش‌آموزان متون آموزشی را فراهم کند، می‌تواند در تقویت مهارت‌های ادراکی دیداری و شنیداری آنان مؤثر باشد. چهار دسته عوامل دیداری و شنیداری بر یادگیری و یاددهی درس زبان تأثیر می‌گذارند. تأثیر متون علاوه بر مهارت‌های ادراکی یادگیری و مهارت‌های اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان نیز روشن است. یادگیری مفاهیم فرهنگی و آشنایی با این حوزه ضمنی زبان، به طور مثبت موفقیت زبانی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد که این یافته مشوق قرارگرفتن این بخش زبان در کنار دیگر عناصر آموزش زبان انگلیسی است. به‌کارگیری فعالیت‌های فرهنگی محور بهترین روش برای آگاهی فرهنگی و دانش‌زبانی دانش‌آموزان است. مباحث فرهنگی همراه زبان انگلیسی چیزی نیست که با ارائه چند درس قابل انتقال به دانش‌آموزان باشد. فرهنگ، مفهومی گسترده و مرتبط با مفاهیم زبانی است که در کلاس‌ها تدریس می‌شود. از این رو، سرعت بخشیدن به محیط یادگیری فرهنگی همه زبان‌آموزان را تشویق می‌کند تا مهارت‌های مؤثر فرهنگی و بین‌فرهنگی را توسعه دهند که برای رسیدن به این هدف نیاز به صبر و یادگیری روزانه خواهد بود. توجه به تقویت مهارت‌های فرهنگی دانش‌آموزان و تلاش برای افزایش قابلیت تعامل در زندگی واقعی با افراد و فرهنگ‌های متفاوت ضرورت توجه به قرار دادن منابع کمک‌درسی را ایجاد می‌کند تا دانش‌آموز بتواند فراتر از چارچوب محتوای درسی تعریف‌شده، فرصت لازم را برای یادگیری مفاهیم فرهنگی داشته باشد. معلم بایستی فرهنگ دانش‌آموزان و هدف را در انتخاب سبک‌ها، روش‌ها و رفتارهای آموزشی در نظر داشته باشد. البته آموزش فرهنگ چندان کار ساده‌ای نیست و بی‌توجهی به برخی نکات ظریف نیز می‌تواند دستیابی به نتیجه مطلوب را مخدوش کند. مثلاً، چون دانش‌آموزان معمولاً فرهنگ یکسانی را تجربه کرده‌اند، وقتی با فرهنگ جدید آشنا می‌شوند شوکی فرهنگی به آن‌ها وارد می‌شود. در این صورت، معلم نبایستی طوری برخورد کند که فرهنگ جدید بهتر یا بدتر است. همچنین باید معلم را متوجه این نکته کرد که، هنگام ساده‌کردن نکات فرهنگی پیچیده، ممکن است با تأکید زیاد روی نکات ناآشنا و متفاوت آن فرهنگ، آن را برای دانش‌آموزان عجیب و نامأنوس جلوه دهد. بررسی تعاریف زبان و فرهنگ گویای رابطه نزدیک این دو مفهوم و درواقع همپوشی زبان و فرهنگ است. این واقعیت در آموزش زبان نیز خودنمایی می‌کند. به‌گونه‌ای که پرورش زبان‌آموزانی توانا که قادر به تعامل صحیح در جامعه زبانی هدف باشند ممکن نخواهد بود، مگر در سایه آموزش همزمان فرهنگ هدف. چگونگی آموزش فرهنگ خود، مقوله‌ای است که نیاز به پژوهش‌های نظری و میدانی فراوانی دارد و نمی‌توان انتظار داشت که آموزش فرهنگ به طور خودکار در کنار آموزش زبان رخ دهد. مسلم است که طراحان مطالب آموزشی می‌توانند، با افزودن نکات فرهنگی بیشتر،

دانش‌آموزان علاقه‌مند به یادگیری زبان را جهت کاربرد آن در بافت‌های ارتباطی تشویق کنند. تهیه تصاویر، متون و نوارهای و صوتی تصویری برای نشان دادن فرهنگ جامعه زبان خارجی و مقایسه آن با فرهنگ جامعه زبان بومی در قالب مهارت‌های چهارگانه زبانی از جمله راهکارهای پیشنهادی برای آموزش فرهنگ و مفهوم‌سازی فرهنگی است؛ بنابراین بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود مهارت‌های فرهنگی در کنار مهارت‌های اصلی زبانی یعنی شنوایی، گویایی، خواندن و نوشتن آموزش داده شوند تا دانش‌آموزان را وادار به دیدن تحولات فرهنگی و نگرشی که از طریق زبان قابل حصول می‌باشد، نمایند. از این طریق نوعی واکسیناسیون فرهنگی و یافتن درک بالاتر از فرهنگ ملی در دانش‌آموزان شکل می‌گیرد؛ بنابراین یادگیری زبان حاصل تعامل اجتماعی است و درک معنی و مفهوم آن از طریق ایجاد ارتباط، فعالیت و تعامل با دیگران ساخته می‌شود. پس یادگیری زبان برگرفته از تعاملات اجتماعی و با هدف برقراری ارتباط با دیگران شکل می‌گیرد و این مهم نقش مؤثر فرهنگ را در یادگیری زبان گوشزد می‌کند تا محققان و معلمان درس زبان بتوانند از یادگیری واقعی و اصیل که مرتبط با تعاملات اجتماعی و مسائل واقعی زندگی است در زمان تدریس به خوبی استفاده نمایند؛ زیرا معلمان زبان انگلیسی می‌دانند دانشی که شاگردان می‌آموزند هم ماهیت اجتماعی دارد، هم وابسته به زمینه است و هم به موقعیت خاصی که در آن آموخته می‌شود گره خورده است. بر اساس نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود:

۱. متون ادبی مورد استفاده در آموزش زبان مطابق ارزیابی جامعه‌شناسان و روان‌شناسان غربالگری و انتخاب شوند.
۲. در جهت جذاب و به روز کردن مکالمات، متون و کتاب‌های کمک‌درسی از دیدگاه و نظرات متخصصان و ذی‌نفعان از جمله معلمان و دانش‌آموزان استفاده شود.
۳. ساعات تدریس درس زبان انگلیسی از اولین پایه تحصیلی به برنامه درسی اضافه شود.
۴. با توجه به ارتباط تنگاتنگ زبان و فرهنگ پیشنهاد می‌شود محتوای آموزش دربرگیرنده شخصیت‌ها، افتخارات، هنرها و ارزش‌های قابل انتقال به دانش‌آموزان باشد.
۵. کتب کمک‌درسی با سایر وسایل کمک آموزشی از جمله فناوری‌های آموزشی جدید و به‌روز همراه شود.

مشارکت نویسندگان

مجری اصلی و نگارنده تحقیق نویسنده مسئول می‌باشد. همکار دیگر در زمینه راهنمایی و کمک در نهایی کردن مقاله مساعدت داشتند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در زمینه انجام تحقیق با نویسندگان همکاری کردند مراتب تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

منابع

- Abbaisan, G. (2017) The Survey of authentic texts on the progress of functional competence of Foreign Language Learners. *Applied Linguistics Research Journal*, 3 (5), 275-264.
- Alavimoghaddam, S. B. (2019). Opportunities and challenges of teaching English as a foreign language in Iran. *Journal of Foreign Language Research*, 9(1), 53-70. [In Persian] <https://doi.org/10.22059/jflr.2017.237918.364>
- Alizadeh, M., & Yaridehnavi, M. (2023). Phenomenology of the concept of enduring teachers in students' lived student experience. *Educational and Scholastic studies*, 12(3), 91-117. [In

- Persian] <https://doi.org/10.48310/pma.2023.3316>
- Balaghizade, S. & Aghazade, S. (2020). Analysis of Textbooks on Teaching English Structure from the Viewpoint of Culture and English as an International Language. *Critical Language and Literary Studies*, 24(17), 121-144. <https://doi.org/10.29252/cls.17.24.121>
- Barati, H., & Miri, M. (2023). Identifying the Factors Affecting the Academic Motivation Students of Farhangian University and Presenting Structural Model. *Educational and Scholastic Studies*, 12(1), 55-37. [In Persian] <https://doi.org/10.48310/pma.2023.2849>
- Bruner, J. (1996). *The Culture of Education*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996. 224 pages. ISBN 0-674-17953-6 (pbk.)
- Chastain, K. (1988). *Developing second-language skills: Theory and practice*, (3rded). San Diego: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Collie, J. & Slater, S. (1987). *Literature in the Language Classroom*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Cook, V. (1996). *Second Language Learning and Language Teaching*. Edward Arnold, London.
- Duff, A. & Maley, A. (1990). *Literature*, Oxford University Press, Oxford.
- Gharibi, J; Golestani, S. H. & Jafari, S. E. (2016). Epistemological Foundations of Multicultural Education. *Research in Curriculum Planning*, 12(20), 1-15.
- Hişmanoğlu, M. (2005). Teaching English through Literature. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1 (1), 53-66.
- Hosseininasab, D. Farokhi, F. & Morsali, Z. (2009). An Evaluation of Iranian Junior High Schools' English Textbooks Using FOG Readability Index and Survey from Experienced Teachers. *Instruction and Evaluation*, 7, 7-31. [In Persian] [URL: https://sanad.iau.ir/en/Journal/jinev/Article/521960?jid=521960](https://sanad.iau.ir/en/Journal/jinev/Article/521960?jid=521960)
- Ianiro, S. (2007). *Authentic Materials*. CALPORA website, Fact Sheet No.1. Retrieved from <https://www.calproonline.org/documents/AuthenticMaterialsFinal.pdf>
- Khodareza, M. & Delvand, S. A. (2016). The Effect of Watching Authentic Videos on Improvement of Iranian EFL Learners' Listening Comprehension Ability. *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*, 6 (S2), 92-100. [URL: https://www.cibtech.org/sp.ed/jls/2016/02/jls.htm](https://www.cibtech.org/sp.ed/jls/2016/02/jls.htm)
- Liu, J. (2016). Adaptation of Authentic Materials in English Listening Comprehension Classes. *Theory and Practice in Language Studies*, 6(9), 1774-1779. <https://doi.org/10.17507/tpls.0609.08>.
- Merchi, K. (2013). *The Use of Authentic Materials as Motivational Strategy to Develop Learners' Speaking Proficiency*. MA Thesis. Mohammed Kheider University -Biskra- Faculty of Arabic Arts and foreign Languages, Department of English.
- Mishan, F. (2005). *Designing authenticity into language learning materials*. New Jersey: Intellect Books.
- Moradi, M. & Rahmani, M. (2017). The Survey of the Relationship between Language and Culture Using Language Relativity Hypothesis. *Critical Language and Literary Studies*, 1(12), 237-258. [URL: https://cls.sbu.ac.ir/article_99884.html?lang=en](https://cls.sbu.ac.ir/article_99884.html?lang=en)
- Richards, J. C. (2003). *Tactics for listening*. NY: Oxford University Press.
- Sage, H. (1987). *Incorporating Literature in ESL Instruction*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Shahidzade, F., & Mazdayasna, G. (2022). Investigating Cultural Identity of Students Learning English through Short Stories: A Case Study of Iranian Students of English. *Language and Translation Studies (LTS)*, 54(4), 31-61. [https://doi.org/10.22067/lts.v54i3.89225\(R1\)](https://doi.org/10.22067/lts.v54i3.89225(R1))
- Sharifian, F. (2003). *Cultural linguistics, cultural conceptualizations and language*. Boroujerd: Grand Ayatollah Boroujerdi University.
- Sobhanyjo, S. & Babaei, A. (2023). Explaining the viewpoints of faculty members at Farhangian University Relative to the internship curriculum Based on Grounded Theory. *Educational and Scholastic studies*, 12(3), 119-148. [In Persian] <https://doi.org/10.48310/pma.2023.3317>
- Tomlinson, B. (2011). Materials development for language learning and teaching. *Language Teaching Library*, 45, 143-179. <https://doi.org/10.1017/S0261444811000528>